

The Holy See

Üzenet a béke 41. világnapjára

XVI. Benedek pápa

2008. január 1.

Az emberi család: a béke közössége

Az új év kezdetén szeretném mindenkinek eljuttatni őszinte jókívánságomat, üzenetemmel szeretnék békét és reményt kívánni minden embernek az egész világon. Közös elmélkedésünk témája, amit üzenetem címéül választottam, és ami a szívemhez különösen is közel áll: *az emberi család: a béke közössége*.

Az egyének közösségének első megjelenési formája éppen az, ami egy férfi és egy nő egymás iránti szeretetéből fakad, akik úgy döntenek, hogy örökre egyégyé lesznek, hogy együtt *új családot* alkossanak. Ám a Föld népei is arra hivatottak, hogy szolidáris és együttműködő kapcsolatokat létesítsenek egymással, minthogy az *emberiség* egyetlen *családjának* tagjai: „Az összes nemzet ugyanis egy közösség, közös az eredetük, hiszen Isten népesítette be az emberi nemmel a föld színét (vö. ApCsel 17,26), és ugyanaz a végső céljuk is: Isten.” [1]

Család, társadalom és béke

2. A férfi és nő házasságán alapuló [2] természetes család mint az élet és a szeretet bensőséges közössége, „a személy és a társadalom »*humanizációjának*« *elsődleges helye*”, [3] „az élet és a szeretet bölcsője”. [4] Ezért joggal nevezzük a családot az első természetes közösségnek, „*isteni intézménynek, mely valamennyi társadalmi szerveződés prototípusa, a személy életének alapját alkotja.*” [5]

3. Valóban, az egészséges családi életben megtapasztaljuk a béke néhány alapvető alkotóelemét: a testvérek közötti igazságosságot és békét, a szülők által megtestesített tekintély szerepét, a gyengébb családtagok – kicsik vagy betegek vagy idősek – szeretetteljes szolgálatát, a kölcsönös segítségnyújtást az élet szükségleteiben, a másik elfogadásának és – ha arról van szó – a megbocsátásnak a készségét. Ennél fogva a család *az első és pótolhatatlan nevelő a békére*. Nem meglepő tehát, hogy a családban elkövetett erőszak különösen is elfogadhatatlan. Amikor

azt mondjuk, hogy a család „a társadalom első és eleven sejtje”, [6] akkor lényeges dolgot állítunk. A család azért is a társadalom alapja, *mert lehetővé teszi, hogy meghatározó tapasztalatokat szerezzünk a békéről*. Ebből következik, hogy az emberi közösség nem mondhat le arról a szolgálatról, amit a család végez és nyújt. Hol érezhetné meg jobban a formálódó ember a béke sajátos légkörét, mint abban a „fészekben”, amit a természet készít számára, ahonnan származik. *A család szókinccse: a béke szókinccse*. Mindig ebből kell merítenünk, hogy ne felejtjük el a béke szókinccsét. A nyelvezet átalakulásával a társadalom nem veszítheti el azt a „nyelvtant”, amelyet minden gyermek elsajátít az édesanya és az édesapa gesztusaiból és tekintetéből, még mielőtt megtanulná a szavaikból.

4. Mivel a család kötelessége, hogy tagjait nevelje, *sajátos jogokkal rendelkezik. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata*, amely egy *valóban egyetemes értékű jogkultúra vívmánya*, megerősíti, hogy „a család a társadalom természetes és alapvető sejtje, és joga van ahhoz, hogy a társadalom valamint az állam védelmezze őt”. [7] A Szentszék maga is elismerte a család különleges *jogi méltóságát* azzal, hogy közzétette a *Családjogi Chartát*. Előszavában ez olvasható: „A személy jogai, jóllehet individuális jogokként vannak megfogalmazva, alapvetően mégis társadalmi jellegűek. Ez világosan és lényegre törően kifejezésre jut a családban”. [8] A *Chartában* lefektetett jogok a természeti törvény kifejeződése és kifejtése, amely az ember szívébe van írva, és amelyet az értelem útján ismer fel. A család jogainak tagadása vagy korlátozása, elhomályosítva az emberre vonatkozó igazságot, a béke alapjait is veszélyezteti.

5. Ezért aki – még ha tudtán kívül is – támadja a család intézményét, törékennyé teszi a békét az egész nemzeti és nemzetközi közösségben, mert meggyengíti *a béke legfőbb „ügynökségét”*. Ezen különösen érdemes elgondolkodni: mindaz, ami gyengíti a férfi és a nő házasságán alapuló családot, közvetve vagy közvetlenül gátolja azt a készséget is, hogy felelősséggel befogadjanak egy új életet, és elsőszámú felelősei legyen gyermekeik nevelésének, mindez objektív akadályt jelent a béke útján. A családnak otthonra, munkára van szüksége, a szülők otthon végzett tevékenységének megfelelő elismerésére, a gyerekeknek iskolára van szüksége, és mindenkinek egészségügyi alapellátásban kell részesülnie. Ha a társadalom és a politika nem kötelezi el magát, hogy segítse a családot ezeken a területeken, akkor megfosztja magát attól a lényeges erőforrástól, amely a békét szolgálja. Különösen az óriási nevelő erővel rendelkező tömegtájékoztatói eszközöknek van rendkívüli felelősségük abban, hogy elősegítsék a család tiszteletét, hogy bemutassák annak reményeit és jogait, és előtérbe állítsák szépségét.

Az emberiség egy nagy család

6. Ahhoz, hogy a társadalmi közösség békében éljen, azokhoz az értékekhez kell igazodnia, amelyekre a családi közösség épül. Érvényes ez a helyi és a nemzeti közösségekre, sőt a népek közösségére is, az emberiség családjára, amely *a közös házban, azaz a Földön él*. Ezzel kapcsolatban azonban nem szabad elfelejtenünk, hogy a család egy férfi és egy nő

felelősségteljes és végleges „igenjéből” születik, és a gyermekek tudatos „igenjéből” él, akik egymás után érkezve a család új tagjai lesznek. A családi közösség fejlődéséhez minden tag nagylelkű egyetértése szükséges. Ennek a tudatosságnak azok közös meggyőződésévé is kell válnia, akik arra hivatottak, hogy a *közös emberi családot* alkossák. Az embernek tudnia kell kimondani a saját „igenjét” erre a hivatásra, amelyet Isten maga írt az emberi természetbe. Nem véletlenül élünk egymás mellett. Mivel *emberként mindannyian ugyanazt az utat járjuk, testvérek is vagyunk*. Ezért nagyon fontos, hogy mindenki elkötelezze magát az Isten előtti felelősség útján, elismerve Őbenne a saját és a másik ember létének ősforrását. E legfőbb Elvhez visszanyúlva lehet felfogni minden ember feltétel nélküli értékét, és így valósulhatnak meg az emberiség megbékélésének előfeltételei. E transzcendentális Alap nélkül a társadalom csak egymás mellett élők gyülekezete, nem olyan testvérek közössége, akik egy nagy család alkotására hivatottak.

Család, emberi közösség és környezet

7. A családnak otthonra van szüksége, nagyságának megfelelő környezetre, amelyben családi kapcsolatait megélheti. Az *emberiség családjának otthona a Föld*, a környezet, amelyet a teremtő Isten adott, hogy abban kreatívan és felelősséggel éljünk. Törődnünk kell környezetünkkel: az emberre van bízva, hogy felelősségteljes szabadsággal mindig a közjót szem előtt tartva őrizze és gondozza. Természetesen az ember mint érték elsőbbséget élvez az egész teremtett világhoz képest. A környezet tiszteletben tartása nem jelenti azt, hogy a természetet vagy az állatvilágot fontosabbnak tartjuk az embernél. Azt jelenti inkább, hogy az ember nem úgy kezeli a természetet, mint ami csak a saját érdekeit szolgálja, hiszen a jövő nemzedékeknek is joga, hogy a teremtett világ hasznukra legyen, és azzal a felelős magatartással viszonyuljanak hozzá, amit most mi is magunkra vállalunk. A szegényeket sem szabad elfelejtenünk, akik a teremtett világ javaiból sok esetben ki vannak zárva. Ma az emberiség a jövő ökológiai egyensúlyáért aggódik. Jó, ha az erre vonatkozó értékeléseket óvatosan, szakértőkkel és tudósokkal folytatott párbeszédben fogalmazzuk meg anélkül, hogy ideológiákkal siettetve elhamarkodott következtetéseket vonnánk le. És mindeneke előtt ezen értékelésekkel összhangban egyezzünk meg egy olyan fenntartható fejlődési modellben, amely mindenki jólétét biztosítja az ökológiai egyensúly tiszteletben tartásával. A környezet megóvásával járó költségeket pedig igazságosan kell szétosztanunk, szem előtt tartva az egyes országok fejlettségbeli különbségét, és azt, hogy szolidárisak legyünk a jövő nemzedékekkel. Az óvatosság nem jelenti azt, hogy ne vállaljunk felelősséget, és hogy elodázzuk a döntéseket. Sokkal inkább azt jelenti, hogy miután felelősséggel mérlegeltük az előttünk álló utat, vállaljuk a közös döntéshozatalt, hogy megerősítsük az ember és környezete közötti összhangot, amely Isten teremtő szeretetének tükré kell, hogy legyen: ebből a szeretetből származunk, és efelé tartunk.

8. Ezzel kapcsolatban alapvető, hogy a Földet „közös otthonunknak érezzük”, és ennek – mindenkit szolgáló – gondozásához az egyoldalú döntések helyett a párbeszéd útját válasszuk. Ha szükséges, létre lehet hozni több nemzetközi szintű intézményes fórumot, hogy együtt fogjunk

hozzá „házunk” ügyeinek intézéséhez. A legfontosabb azonban, hogy megérjen az emberek tudatában a meggyőződés, hogy felelősségteljes együttműködésre van szükség. Az előttünk álló problémák összetettek, az idő pedig szorít. Ahhoz, hogy hatékonyan szembenézzünk a helyzettel, egyetértésben kell cselekednünk. Az egyik terület, amelyen különösen szükséges intenzívebb párbeszéd a nemzetek között, az Földünk energiakészleteinek kezelése. Ezzel kapcsolatban kettős feladat áll a technológiailag fejlett országok előtt: egyrészt meg kell vizsgálni a jelenlegi fejlődési modellből adódó megemelkedett fogyasztási mutatókat, másrészt gondoskodni kell megfelelő befektetésekről az energiaforrások differenciálása és javuló felhasználása érdekében. A gazdaságilag megerősödött országokat energiaéhség jellemzi, olykor azonban ezt az éhséget a szegény országok kárára elégítik ki, amelyek elégtelen infrastruktúrájuk és alacsony technológiai szintjük miatt kénytelenek eladni a birtokukban lévő energiakészleteket. Néha még politikai szabadságuk is kétségessé válik, amikor protektorátus jön létre, vagy amikor olyan feltételeket támasztanak velük szemben, amelyek egyértelműen megalázóak.

Család, emberi közösség és gazdaság

9. A család békéjének fontos feltétele, hogy a közösen vallott lelki és etikai értékek szilárd alapjára épüljön. Hozzá kell azonban tenni, hogy a család akkor tapasztalja meg igazán a békét, amikor egyikük sem nélkülöz, és a családi vagyont – amely egyikük munkájának, másikké megtakarításának eredménye, és mindannyiuk aktív együttműködésének gyümölcse – szolidárisan kezelik, túlzások és pazarlás nélkül. A családi békéhez tehát egyrészt szükséges a *nyitottság a természetfeletti értékek örökségére*, ugyanakkor fontos az anyagi javak és az emberi kapcsolatok bölcs és körültekintő kezelése is. Ha e szempontra kevés hangsúlyt fektetünk, a család jövőjét fenyegető bizonytalan kilátások miatt csorbát szenved a kölcsönös bizalom.

10. Hasonlóan kell szólnunk arról a nagy családról, ami az emberiség maga összességében. Az emberiség családjának – amelyet ma még inkább egyesít a globalizáció jelensége – nemcsak a közösen vallott értékek alapjára kell épülnie, hanem egy olyan gazdaságra is szüksége van, amely világszinten ténylegesen kielégíti a közjó igényeit. Ebből a szempontból is egyedülálló példával szolgál a család. Az egyének és a népek között is szorgalmazni kell a helyes és őszinte kapcsolatok létesítését, melyek lehetővé teszik az egyenlőségen és az igazságosságon alapuló együttműködést. Ezzel egyidejűleg törekedni kell az *erőforrások bölcs felhasználására és a javak egyenlő elosztására*. Különösen a szegény országoknak nyújtott segélyeknek kell egy egészséges gazdasági logikának azáltal megfelelniük, hogy kerüljük a pazarlást, ami végső soron a költséges bürokrácia fenntartását szolgálja. Az erkölcsi követelményt is szem előtt kell tartani azért, hogy a gazdasági szerveződés ne csak a közvetlen haszonszerzés kegyetlen törvényeinek feleljen meg, amelyek olykor embertelennek bizonyulnak.

Család, emberi közösség és erkölcsi törvény

11. Egy család akkor él békében, ha minden tagja *aláveti magát egy közös normának*: ez fékezi meg az önző individualizmust, ez köti össze az egyéneket, elősegítve harmonikus egymás mellett élésüket és céllal rendelkező tevékenységüket. Ez az önmagában véve természetes elv a *tágabb közösségekre is érvényes*: a helyiektől kezdve a nemzetieken át, egészen a nemzetközi közösségig. A béke megteremtéséhez közös törvényre van szükség, amely segít, hogy a szabadság ne egyfajta vak önkény formájában jelenjen meg, hanem olyan módon, hogy megvédje a gyengét az erősebb túlkapásaitól. A népek családjában számos önkényes magatartásforma fellelhető az egyes államokon belül és az államközi kapcsolatokban egyaránt. Ezen kívül olyan helyzetek is előfordulnak, amikor a gyengének nem az igazság előtt kell meghajtania a fejét, hanem azok pusztá ereje előtt, akik több anyagi eszközzel rendelkeznek. Hangsúlyoznunk kell: a törvénynek mindig féken kell tartania a hatalmat, és ennek a független államok közötti kapcsolatokban is érvényesülnie kell.

12. Az Egyház sokszor beszélt a törvény természetéről és szerepéről: e *jogi norma* kritériuma – amely úgy szabályozza az emberek közötti kapcsolatokat, hogy fegyelmezi a külső magatartásformákat, és rendelkezik a törvénszegők megbüntetéséről – a dolgok természetén alapuló *erkölcsi norma*. Az emberi értelem egyébként – legalábbis alapvető igényeit illetően – képes ezt felismerni, ha visszanyúluk Isten teremtő Értelméhez, amely ott van minden dolog eredetében. Ennek az erkölcsi normának kell szabályoznia az ember tudatos választásait, és ennek kell irányítania magatartását. Léteznek jogi normák az emberiség családját alkotó nemzetek közötti kapcsolatokra? És ha léteznek, hatékonyak? A válasz: igen, léteznek normák, de ahhoz, hogy valóban hatékonyak legyenek, *vissza kell nyúlni a természetes erkölcsi normához, mint a jogi norma alapjához*, különben törékeny és ideiglenes megállapodások megbénítják ezeket.

13. A természetes erkölcsi norma ismerete nincs elzárva az ember elől, aki ha önmagába néz, és saját sorsát látja, a lényének legmélyén lévő hajlamok belső logikájáról kérdezi magját. A döbbenet és a bizonytalanság érzésével – legalább a lényegesebb irányvonalakat illetően – eljuthat annak a *közös erkölcsi törvénynek* a felismeréséig, amely túlmutat a kulturális különbségeken, lehetővé teszi, hogy az emberek megértsék egymást a jó és a rossz, a helyes és a helytelen legfontosabb ismérveivel kapcsolatban. Elengedhetetlen visszanyúlni ehhez az alaptörvényhez minden szellemi erőnknek ennek keresésére fordítva anélkül, hogy a félreértések elbátortalanítanának bennünket. A természeti törvényben gyökerező értékek ugyanis jelen vannak – még ha töredékesen is és nem mindig hitelesen – a nemzetközi egyezményekben, az egyetemesen elismert tekintélyi formákban, a humanitárius jog elvében, melyet az egyes államok jogalkotása és a nemzetközi szervezetek szabályzatai magukba foglalnak. *Az emberiség nem él „törvény nélkül”*. Mégis sürgető, hogy folytassuk a párbeszédet ezekről a témákról, elősegítve, hogy az egyes államok törvényalkotása nyitott legyen az alapvető emberi jogok elismerésére. A világban lévő jogkultúra növekedése többek között attól az elkötelezettségtől is függ, hogy mindig megvalósítsuk a mély emberi tartalmat hordozó nemzetközi normákat, és ezáltal elkerüljük, hogy

önző vagy ideológiai célokból könnyen kijátszható eljárásokká váljanak.

Konfliktusok legyőzése és leszerelés

14. Az emberiség ma sajnos, nagyfokú megosztottság és súlyos konfliktusok között él, melyek *sötét árnyékot vetnek jövőjére*. Bolygónk nagy területein növekszik a feszültség, közben pedig nő a veszély, hogy egyre több ország rendelkezik nukleáris fegyverrel, ami okkal kelt aggodalmat minden felelős személyben. Az afrikai kontinensen még számos polgárháború zajlik, noha jó néhány ország fejlődést ért el a szabadság és a demokrácia terén. A Közel-Kelet mindmáig konfliktusok és merényletek színtere, amelyek kihatnak a szomszédos nemzetekre és térségekre is, és fennáll a veszély, hogy belesodorják azokat az erőszak örvényébe. Nagy általánosságban sajnálattal kell megjegyeznünk, hogy növekszik a *fegyverkezési versenybe bekapcsolódó államok* száma: még a fejlődő országok között is vannak olyanok, amelyek nemzeti össztermékük jelentős hányadát fordítják fegyverkezésre. Ez az elszomorító kereskedelem sokrétű felelősséget hordoz magában: egyrészt az iparilag fejlett országok, amelyek bőséges hasznot húznak a fegyvereladásból, másrészt a szegény országokban uralkodó oligarchiák egyre modernebb fegyverek beszerzésével akarják megszilárdítani helyzetüket. Ilyen nehéz időkben tényleg mozgósítanunk kell minden jóakarátú embert, hogy konkrét megegyezés jöjjön létre a *hatékony leszerelés*, és legfőképpen a nukleáris leszerelést illetően. A folyamat jelenlegi szakaszában, amikor az elburjánzó nukleáris fegyverkezés megfékezése háttérbe szorult, kötelességemnek érzem, hogy minden hatóságot arra buzdítsak, hogy határozottabb elszántsággal folytassa a tárgyalásokat *a meglévő nukleáris fegyverek egyeztetett és progresszív megsemmisítéséért*. Most, amikor megismétlem ezt a felhívást, tudom, hogy mindazok, akik szívükön viselik az emberiség jövőjét, osztoznak kérésemben.

15. Hatvan év telt el azóta, hogy az Egyesült Nemzetek Szervezete ünnepélyesen közzétette az *Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatát* (1948-2008). Az emberiség családja ezzel a dokumentummal felelt a II. világháború borzalmaira: ebben nyilvánította ki, hogy egysége minden ember egyenlő méltóságán alapszik, és az emberi együttélés középpontjába az egyének és a népek alapvető jogainak tiszteletben tartását helyezte. Döntő lépés volt ez az egyetértés és a béke felé vezető nehéz úton. Külön említést érdemel, hogy a Szentszék éppen *25 évvel ezelőtt* fogadta el a *Családjogi Chartát* (1983-2008), és *40 éve* ünnepeltük először a *béke világnapját* (1968-2008). VI. Pál pápa gondviseléseszerű elgondolását tisztelt és szeretett elődöm, II. János Pál pápa nagy meggyőződéssel folytatta tovább. Ennek a napnak a megünneplése az évek során lehetőséget adott, hogy az alkalomra közzétett üzeneteken keresztül megvilágosító egyházi tanítást fejtsünk ki az emberben lévő ezen alapvető jó érdekében. E jelentős évfordulók alkalmával minden embert annak tudatosítására hívok, hogy mindannyian az emberiség egyetlen családjához tartozunk, és hogy kötelezzük el magunkat, hogy együttélésünk a Földön egyre inkább ezt a meggyőződést tükrözze, hiszen ettől függ az igazi és tartós béke megteremtése. Ezen kívül minden hívőt arra biztatok, hogy fáradhatatlanul kérje Istentől a béke nagy ajándékát. A

keresztények tudják, hogy rábízhatják magukat Mária közbenjárására, aki azzal, hogy Isten Fiát, a mi megváltónkat szíve alá fogadta, a mi közös édesanyánkká is lett.

Mindenkinek boldog új évet kívánok!

2008. január 1.

XVI. Benedek pápa

Jegyzetek:

[1] *Nostra aetate*, Nyil. 1.

[2] Vö. II. Vat. Zsin., *Gaudium et spes*, Ap. Konst., 48.

[3] II. János Pál, *Christifidelis laici*, Ap Konst. 40: AAS 81 (1989) 469.

[4] Uo.

[5] Igazságosság és Béke Pápai Tanácsa, *Az Egyház társadalmi tanításának kompendiuma*, 211.

[6] II. Vat. Zsin., *Apostolicam actuositatem*, Dekr 11.

[7] 16/3. cikk.

[8] Családok Pápai Tanácsa, *Családjogi Charta*, 1983. november 24, Előszó, A.

© Copyright 2007 - Libreria Editrice Vaticana

Copyright © Dicastero per la Comunicazione - Libreria Editrice Vaticana